

Előfizetési feltételek:
 Vidékre postán vagy helyben hához
 (hordva)
 Egész évre 16 frt. Fél évre 8 frt.
 Negyed évre 4 frt.
Egyes szám 6 krajczár.
Hirdetmények díja:
 6-hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 12,
 kétszerinél 10, háromszorinál 8 kr.
 A nyílteri petitsor 50 kr.,
 Bélyegű külön 30 kr.
 Hirdetmények elfogadtatnak a
 adóhivatalon kívül egyedül **Hansen-**
stein és Vogler hirdetéstételi
 hivatalában. Budapest: Dorottya-utca
 3. sz. I. em. Bécs: Wallfischgasse 10. sz.
 Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:

Belváros, Kalap-u. 15. sz. I. em.
 A lap szellemi részét illető minden köz-
 lemény a szerkesztőséghez intézendő. —
 Bementetlen levelek csak ismert e-
 zektől fogadtatnak el. — Keziratok nem
 adatnak vissza.

Kiadóhivatal:

Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint (**ker-**
tesz József könyvnyomdai irodája)
 hova a lap anyagi részét illető közlemé-
 nyek (előfizetési pénzek, hirdetmények
 kiadás körüli panaszok) intézendők.

Az új negyed alkalmával kérjük ügybarátainkat és lapunk tisztelt olvasóit, a lap szétküldése körüli akadályok elkerülése céljából, az előfizetések posta-utalvány által eszközözendő mielőbbi szíves megújítására.

Előfizetési feltételek:

Egész évre (ápril—márcz.) . . . . . 16 frt.
 Fél évre (ápril—sept.) . . . . . 8 frt.
 Negyed évre (ápril—jun.) . . . . . 4 frt.

Az előfizetési pénzek küldendők: Kertész J. könyvnyomdai irodájába, (belváros, Lipót-utca 2. sz.); hová a hirdetések, reklamációk, s más, a lap anyagi részét illető közlemények és felszólalások is intézendők.

Egy kis szóváltás.

Horváth Gyula t. barátom a „Pesti Napló“ mai számában szíveskedik némely megjegyzéseket tenni a „Középpárt“ tegnapi vezércikkére, melynek megírására Mátyus Arisztidnek, a tabi kerület választóihoz intézett levele szolgáltatott alkalmat. Ha t. barátom megjegyzései csupán a „Középpárt“ cikkére vonatkoznának s nem egyszermind országgyűlési pártunk állására is, szívesen elhallgatom dorgatoriumát szó nélkül, mert az: errare humanum est igazságát magamon érzem minden lépten-nyomon legjobban, de midőn pártunkról annak egyik volt tagja nyilatkozik — meggyőződésem szerint — tévesen, akkor kötelességemnek ismerem felszólalni, ha egyébrt nem, már csak azért, hogy helyreigazítsam azon tévedéseket, melyek a be nem avatottakat félrevezethetik és a rossz akaratnak fegyvert adhat kezébe.

T. Horváth Gyula barátom nagy tévedésben van, midőn azt mondja, hogy a „Középpárt“ Mátyus Arisztid ellen „polemiára kelt.“ Ez nem volt szándékunk. Nem akartunk egyebet az érintett cikkel sem, mint a mit ma akarunk megkísérteni, vele szemben kissé részletesebben indokolni a középpárt márczius 21-ki elhatározását, mintsem az indokolható volt, egy szándékosan szűkebb keretre szabott párnyilatkozatban. Belátom, hogy Horváth Gyula barátomnak szüksége volt a „Középpárt“ cikkét egy polemia bevezetéséül mutatni be, — ha felszólalásának és mondani valóinak időszerűségét akarta igazolni; de arra nem volt szüksége, hogy minket gyanúsítson, mintha mi Mátyus Arisztid képviselő jelöltségének sikerét akarnánk megrontani az által, hogy nyilvános felszólalása ellenében védelmeztük pártunk határozatát.

Mi ösztönül örülni fogunk, ha a tabi kerület újra megtisztelti bizalmával Mátyus Arisztidet, ki mindig igen tiszteletre méltó munkaereje volt a parlamentnek és kit kiváló tehetségei és jelleme mindenesetre az eddiginél sokkal nagyobb hatáskörű szereplésre tesznek hivatottá. Meg vagyok győződve, hogy Mátyus sem így magyarázta a „Középpárt“ cikkét és ezen értelmezést csakis Horváth Gy. t. barátom nervositásának tulajdoníthatom, mert különben a „Középpárt“, de talán esekély személyem sem adott okot vagy jogot soha senkinek azon föltevésre, hogy ily módon és ily fegyverrel akarjak küzdeni bárki — annál kevésbé pedig oly ember ellen, kihez személyes barátság kötelékén kívül a nézetegység is csatol, mert meg vagyok győződve, hogy Mátyus Arisztidet mindig ott fogjuk találni azon elvek és reformok védelmezői közt, melyek Magyarországon minden szabadelvű párt — tehát a mi országgyűlési pártunknak is — közös programját képezik és melyekre nézve M. A. nyíltan kijelenté, hogy pártunkból csakis azért lépett ki, mert épen a pártunk alapját képező elvek érvényesítését az országgyűlési többség soraiban biztosabban hiszi elérhetni.

Ezekután végezhetnék is Horváth Gyula barátom cikkének tisztán polemikus részével, ha a balközépi lapok loyaltására használt célzása nem tenné nagyon kirívóvá a „Középpárt“ ellen alkalmazott eljárásának gyöngédtelenségét. A 8-ik bekezdésben egy idézetet közöl-

lapunkból, idézőjelek közt tulajdonítván neki ezen állítást: „hogy a középpárt minden órában megtehetné azt, mit Mátyus képviselő, hogy ellessen a kedvező alkalmat, beolvadna a kormánypartba.“ Egyes kikapott mondatokra alapítani valamely okoskodást, mindig félszeg dolog, de ha valamit (a nyomdai műkifejezéssel élve), ma csakakörmök közt idézünk, akkor kötelesség szószerint idéznünk, már pedig a néhány sorral fölebb közölt hiteles idézettel összehasonlítva e mondatot, melyre t. barátom oly nagy súlyt helyez, mindenki láthatja, hogy itt a szók önkényes és mesterséges összerakása által oly értelmezés erőszakoltatott ki, melyet ugyan az eredetiből senki se fog kibetűzni. Mérjünk mindenkinek egyenlő mértékkel; ha azoknál, kikkel egy időben lélebb állottunk szemközt (és t. barátom mindenesetre élesebben, mint én), elismerjük, mint illik, a loyaltást, azoktól, kikkel am fond egy alapon állunk, ne tagadjuk meg indokolatlanul a jóhiszeműséget.

Horvát Gyula azt mondja: „a középpárt programjában azon két pozitív tételel kívül, melynek egyike az államháztartásnak mindenáron való rendezését, másika a pártok egyesítését e célra tűzte ki föladatul, egyéb pozitívum nincs, a többi negatív a jobboldali politika és a baloldali taetika ellen.

Ezen két föladatának a középpárt, mennyire tőle függött, megfelelt. A pártok egyesítésére mindent, mi hatalmában állott, megtett e párt vezére, ki midőn ez iránybani működését siker nem koronázta, azon enunciatió által, hogy az államháztartás rendeztesék minden áron, kényszerítve lett, a fejedelem és közvélemény hivatkozásának engedve, a pénzügyminiszteri tárczát elváltalni.

A középpárt, nézetem szerintezzel bevégezte azon teendőket, melyeket föladatul kitűzött.

Ha t. barátom az országgyűlési középpárt programjában egyebet föl nem fedezett, vagy ha nincs tudomása azon ott részletezett postulatokról, melyek értekezleteinken megbeszéltek és közös megegyezéssel több képviselő társaink által illető választóikkal közöltettek is, akkor egyáltalában esodálkozom, hogy valaha hozzánk csatlakozott, mert ezen esetben a középpártot soha se tekinthette egyébnek: egyéni személyes pártnál, mely a létezett válság befejezése után mindenesetre elnehet akár jobbra, akár balra. Ez azonban tévedés. A középpártnak vannak a belgyei reformkérdésekre nézve igen is meghatározott és körül írt nézetei, van szabatosan kijelölt iránya, mely míg egyfelől a tovább fönnmaradása iránt hozott határozatot igazolja, addig másfelől a minden bizonyítás nélkül egyszerien odadobott szóval „egyéb pozitívum nincs“, nem abfertigolható és pedig legkevésbé azok által, kik a pártalakulásában maguk is részt vevén, méltán magukra vonnák a politikai könyvelmőség vádját, ha egy későbbi lépéseket indokolandók, azt állítanák magukról, hogy oly párt alakításán fáradoztak, melynek nem volt egyéb célja és programja, mint azt megvárni, míg valaki miniszter lesz, vagy valamely coalitionalis terv hic pro nunc megbukik.

Ezért a középpárt nem lesz az a mór, ki megtette kötelességét és elnehet. Érezzük, hogy van még hátra sok teljesítendő kötelességünk, melyeket a márczius 21-ki nyilatkozat által föntartott különállásunkban a siker több reményével teljesíthetünk. Aki más véleményen van, kövesse szabadon legjobb meggyőződését: a középpárt fegyelmi kötelékei sohasem voltak oly szorosra összehuzva, hogy excommunicatio sujtatott volna bárki azért, mert meggyőződése szerint eselekedett. Ezt Horváth Gyula barátom igen jól tudhatja. De valamint a pártból való kiválást nem nehezítjük, és nem rosraljuk senkinek, ugy-

zentul is, mint eddig, a pártnak saját fönnmaradását kimondott határozat ellen intézett támadásokat válasz nélkül nem fogjuk, akármily inopponatusnak tartá azt tisztelt barátunk, vagy akárki más.

Befejezésül még egyet. Ghyezy Kálmán mélyen tisztelt volt pártvezérünknek a kormányban léte nekiünk is biztosított arra nézve, „hogy míg ő a kormányban lesz, a nagyobb horderejű kérdésekre vonatkozólag a kormány és a középpárt magatartása identicus fog lenni“ (vagyis helyesebben kifejezve: utaik nem fognak elválni). De épen, mert parlamentaris országban a kormányok és különösen a kormányférfiak fölváltják egymást, az elvek ellenben maradandók, ugyanazon jognál fogva, melyen t. barátom a maga számára követeli, hogy ezen elveket oly párt állásban igyekezzen érvényesíteni a melyben meggyőződése parancsolja, mi is követeljük a magunk részére ugy ezen jogot, mint meggyőződésünk őszinteségének és tiszta hazafiasságának respektálását. Huszár Imre.

— A „Presse“ egy hire azt jelenti, hogy a bankkérdés iránti alkudozások aligha fognak aug. első napjai előtt megkezdetni.

— Br. Sennyey Pál, ki a husvéti ünnepeket zempleni birtokain fogja töltetni, — a „M. A.“ értesítése szerint — nem vágyik szolidébb égalj alá; a báró ur ithon marad, s az ápril 20 kán egybeülő delegatióban részt fog venni.

— Vesztegzár megszüntetése Törökországban. A földművelés, ipar és kereskedelemügyi miniszteriumnak a hivatalos lapban közzétett hirdetménye szerint a vesztegzári intézkedések a Fölső-Dunáról érkező szállitmányok ellen végkép megszüntetettek.

— A mai napon tartott minisztertanácsban — az „Ung. Corr.“ értesítése szerint — elhatározott, miszerint a képviselőház határozatához képest t. i. a 9-es albizottság munkálatának tekintetbe vétele mellett a szükséges pénzügyi előterjesztmények kidolgoztassanak. Mint-hogy ezek mindenesetre hosszabb időt igényelnek, nem lehetne megállapítani, hogy mikor és mely előterjesztmények fognak a parlament elé terjesztetni. Azonban bizonyosnak tekinthető, hogy a kormány és irányban a lehető legnagyobb gyorsasággal dolgozni fog. Addig is a képviselőház a közjegyzőségről, az ügyvédi rendtartásról, a kereskedelemügyi miniszterium részéről beadott törvényjavaslatok és a fölsőháztól visszaérkezett földadó szabályozási törvényjavaslattal fog foglalkozni. Ezenkívül kívánja a kormány, hogy a jelen országgyűlési sessio alatt a tőzsdei bizottságról kész törvényjavaslat, az incompatibilitás kérdése és a választási törvény tárgyalassék. Utóbbi illetőleg érdemleges határozat még nincs hozva, és csak akkor fog a minisztertanács e részben határozni, ha a belügyminiszter e kérdést ufolag tanulmányozta.

— A debreczeni baloldal, mint a „Debreczen“ írja, hétfőn, husvét másodnapján d. e. 10 órakor a városházánál bizottsági ülést tart. Tárgya elnöki jelentés a párt jelen helyzete s viszonyairól, E gyűlés több tekintetből érdekesnek ígérkezik s Debreczen két országgyűlési képviselője, Molnár György és Kiss Lajos, szintén részt veend benne.

Egy derék válasz.

Trauschenfels Emil, Brassó város országgyűlési képviselője Dr Waldstein Pálhoz, az „Ung. Lloyd“ tulajdonosához, e lapnak a szászok eljárására vonatkozólag tett megjegyzései folytán egy nyílt levelet intézett, mely az „Ung. Lloyd“-ban közzétett a lap tulajdonosának válaszával. Dr Waldstein válasz soraiból, melyek kétségnélkül az összes magyar sajtó meleg üdvözléssel találkoztak, következőket emeljük ki: „Az első sort magyar viszonyokról egy külföldi lap számára 1 és fél évi Magyarországon tartózkodás után írtam, és pedig csak miután a cikkek, melyeket itteni lapokban közzétettem, azok szakismerő szerkesztői és több itteni politikus részéről azon barátságos elismerésben részesültek, hogy az itteni viszonyokat már jól ismerem. És a mennyire tekintet nem ismerő voltam, azok felől való nézeteim előadásában itteni közegekben, — a külföld lapjait mindig megkíméltem a jó tanácsoktól Magyarországról és Magyarországnak. A szászföld államjogi viszonyait Magyarországhoz, igaz, nem a szászföldön való hosszabb időzés által tanulmányoztam, hanem itt: instruatíomat merítettem először abból, amit előttem mások föléle írtak, és másodsor a szakismerő férfiakkal való érint-

Huszár Imre

kezésből, részben szászokkal, mint például önmel, részben pedig nem szászokkal.

Vajjon az országot, hol születtem és nevelttem, vajjon Németországot vagy Poroszországot tagadtam-e meg ezáltal, előttem bátran bízom az ítéletet akárkire, ki itteni működésemet figyelemmel kísérte. Jelen állásomat csak akkor foglaltam el, midőn meggyőződtem véletem magam arról, hogy az azzal járó nyilvános kötelességek nincsenek összeütközésben régiebbekkel, melyeket nem akarnék megsérteni, s akárom és fogom is azokat teljesíteni minden föntartás nélkül, ameddig épen jelen állásomban maradok. A porosz államban semmiféle az állammal egyenjogú hatalmat el nem ismertem volna: a magyar államban sem ismerem el. Aki az állam souverain törvényhozási jogát föltétlenül el nem ismeri, aki vele, hatalom a hatalommal pactálni akar, előttem lázadó, hívják akár curiának, akár széknek. Az államban kérelmezhet mindenki, követelni senkinek sem szabad. Az állami törvényhozással szemben minden okmánydarab, mely államjogi jellegre tart igényt, egy darab papír, melyet minden percében szét lehet tépni.

Erős meggyőződés, hogy a visszaélés, melyet beszéd- és írásdühű izgatók külföldön a szász kérdéssel üznek, a szászoknak csak kárt fog okozni és nem hasznot hozni. És ami illeti a szászok iránt való személyes érzelmeim fölötti ítéletet — talán ön is tudja saját tapasztalásából, hogy a szászok ítélete sem áll örök időkre.

A rejtély megoldatott!

Az európai egyensúlyt alapjában megrendítő szász politikai actio, melynek titkoszertű célja idegessé tette a legújabb kor „vas-hercegét”, fenyegetőzést indította Gortsakoffot, az udvari látogatás közben, s bizonynyal a magyar-osztrák külügyért is sebtében ez utaztatta Pest-Bécs között, zátonyra vetvén a párt-coalitió annyit lavírozott hajóját is — elveszté eredeti (!) alakját: e gordius csomót ketté vágta — nem karddal, hanem tollal a „Sieb. deutsches Tagblatt.” Nem várakoztat soká a kis „hegy” vajadásának végére, s így talán azok is lelket vesznek, kik már sovár szemekkel keresték a bárkát, mely a szász politikai vízőnből kimentse.

Kezünkben az olaj! A néhai nagy-szebeni egyetem küldötteinek pesti, obligat viszhangjai nem izennek hadat a félvilágnak — még csak Magyarországnak se. Jól tudtuk mi azt, hogy egy békés népesség szenatorai nem rejthetik togájukba az iszonyu harcz-háborút.

A királyföldi székekből parlamentünkbe választott szászajku országos képviselők ezután „független pártot” képezendnek, s bár most nálunk a szélróza minden irányába repült a sokféle miniszter-combinatio, a nagy-szebeni „O Szász Moniteur” elhallgatja a „szász független párt” országjárjelöltjeit. Mondjunk köszönetet ez önmegtágadó szerényességért!

Szép dolog a függetlenség úgy kiesiben; ámde ennek becét az határozza meg: mekkora az igenleges és nemleges pártközi sarkok vonz- és visszataszító ereje, miután a suly pehelyszerűsége, a legkisebb légáramlatban is nagy ellensége a szilárd álláspont-foglalásnak.

Nó de csak hogy összekerülhettek egy tojáshejban; legalább a megyesi program hivi „férhasan” hozzá láthatnak a munkához; bátor fölszólásaikkal nem vonandják magukra a Deákör, a magyar pártok mehez-telését.

A független lét első napjait, ugylátszik a „dolce far niente”-re szánták; mintha csak a székelylyel tartaná: csak lassan a testtel!

Támogatásukat ajánlják fel azon esetre, ha a Magyarországot Ausztriával egy monarchiába összefoglaló nemzetközi kapcsolatok erősítéséről — és nem meglazi tásáról lesz szó.

Dicséretes szándék, hanem talán egy kissé korai: azt a kapcsolatot most az ellenzék vezetése se kívánják gyöngíteni; e részben tehát a jövő kormány párt a szászok támogató üztünzésére aligha szorul egyhamarjában.

Különb, többel is kívánnak kedveskedni, igérik, hogy hivi lesznek a valódi szabadelvű haladásnak, — istápolni fogják azokat, kik a haza javát munkálják, s ezéljük az itt lakó valamennyi „nemzet” (érsd: nemzetiség) közjóléte.

E közben bizonynyal szivesenlátott vendégek lesznek „független” párt-létük daczára; senki se fogja Timeo Danaos-sal fogadni; hanem valószínűleg többen megkérdezendik: melyik utat választották Rómába? s nem értenek-e: a „valamennyi” alatt — ki és bezárólag egyetlenegy?

A cultura magas fokán álló szász „notable”-okról senki sem föltételezheti, hogy ne tudnák azt, miszerint a „valódi szabadelvű haladás” nem vezet a régi, rendi kiváltságok felé; ebben azt hisszük: ők se, de mi sem kételkedünk; s így a „szász független párt” elérkezett volna azon pontra, hol a politikai nagy szász veszelny már mindnyájunk háta mögött van, hol a magyar parlament minden szabadelvű tagjával találko-zand — testvéries kézszorításra.

Ismeri ma a világ nagyon behatóan a czélszerű munkafelosztás előnyeit, kiszámíthatlan becseről hangosan szólnak a kulturálmok völgyei, hegyei, — ujjal mutatnak a kézmű és gyáripár, a kereskedelem, a művészet és tudomány fokozatos emelkedése; ámde a munka egy-esítésnek óriási vívmányai is szemünk előtt állanak a kö-zegazdaságiakban is, — a törvényhozásban pedig ép en-nek kell lenni az áldástosító talajnak, melynek a munkafelosztás csak cletereit képezheti és nem a tevékenyen ható szövet magát; ez okból nem tudjuk felfogni; mi-ért válnak külön a szászok azoktól, kik velök egy célra dolgoznak: a haza minden polgárainak jóllétét eszközölni levén a parlament feladata.

A különválás némileg ennek tagadását involválja; sőt fölveti azt a kérdést is: őszinte-e a legifjabb „független”-ek programja? avagy talán: van annak valami titkos vagy félreérthető codicillusa, melyet másajku orsz. képviselő aligha elfogadhatna?!

A „Sieb. d. Tagblatt” enuntiatiója efféle mutat; szerinte a szászok most már szabadabban mozog-latván, többet használhatnak a kulturának Magyaror-szágon „a polgárság és nemetség érdekeinek.”

Ezer bocsánat! mi még sehose hallottuk, hogy ha-zánk 1 és fél millió németje a cibinparti, néhai „Haupt-stadt”-felé „sójajtozott” volna, — arról sem olvastunk, hogy a magyar polgárok milliói (mert hát mindazok vagyunk 1848 óta — a kasztot, de a kiváltságot is el-fújta a szél!!!) védelmükre a szászajku orsz. képviselő-kezt kérték föl: amazok Bach alatt is nem etül magya-roknakjirtták be magukat, — emezeket mi veszedelem se fenyegeti, szász oltalomra nincs szükségük.

Gyakran tapasztalni, hogy aki fél, előbb másokat próbál ijesztgetni, de végtére is maga fut el; így vagyunk sok közmondással is: gyakorlati igazságokat a fejeknek ki ezredévek megmáshatatlannal, például: va-lódi politikások is ajtajuk fölé írhatnak bátran: sokat akar a szarka, de nem bírja el a farka, — mert a meg-levő erőt mindig hozzá kell mérni a törekvés nehé-z ség e i h e z, ha csak úgy nem akarnak járn, mint a lyu-kában meg nem férő egerecske. R i k a.

A IX-es albizottság jelentése a 21-es bi-zottsághoz.

(Folytatás.)

Vizutak fentartása és vízepítés.

Az ország jelen pénzügyi helyzetében a legszigor-rubb takarékoságot tartva szem előtt, ezen czimre nézve azon elv lenne szigoruan szem előtt tartandó, hogy csak is azon munkálatok költségei veendőek fel az állami költség-vetésbe, a melyek kiváló országos fontossággal bírnak, a többiek ennél fogva az illető vidéki érdekekkel által lévén viselendőek.

Ezen utóbbiakra nézve is azonban megköveteli az ország helyzete, hogy a közelebbi években csak a leg-szükségesebb kiadásokra és oly halaszthatlan munkála-tokra szorítottok az ország, melyek szerződészerű kö-telezettségek szempontjából elkülhellenek vagy már meg-kezdett munkálatok biztosítására szolgálnak azt hiszi az albizottság, hogy ezen szempontok érvényesítése mel-lett és a kezelés és föntartás költségeinél és az adminis-tratív decentralisatiója által eszközözendő megtakarítások figyelembe vételével a miniszterium által tervezett költ-ségek mérsékelhetők lesznek. Meg kell azonban je-gyezni hogy közelebbi években szerződészerű kötelezett-ségek miatt és azon körülmény folytán, hogy némely munkálatnak befejezésére szükséges összeg alig lesz meg-vonható: a szükséglet nagyobb lesz, mint a további évek-ben és így az albizottság a miniszterrel egyetértőleg ezen egész czimre nézve az átruházási jognak engedélyezése mellett, a mi könnyíteni fogja a költségek mérséklését az 1875-ik évre 900.000, az 1876-ik évre 800.000, az 1877-évre 700.000 forintot vél a költségvetésben felvendőnek, a minck folytán 1875-re 485.000, 1876-ra 585.000, 1877-re 685.000 megtakarítás éretnek el.

Az államvasutak üzleti kiadásai és bevételei.

Ékkép vannak a közmunka miniszterium részéről tervezve: 1874-re kiadás 7.500.000, bevétel 10 millió tiszta jövedelem 2.500.000, 1876-ra kiadás 9 millió, bevé-tel 12 millió, tiszta jövedelem 3 millió, 1877-re kiadás 10 millió 500 ezer, bevétel 14 millió, tiszta jövedelem 3 millió 500 ezer.

Ámbar a miniszterium által az 1875-től az 1877-ig terjedő mérlegekbe mindig csak 2.500.000 forint évenkénti tiszta jövedelem van fölveve.

Ehhez jön a gümöri pálya évi 413.400 forint tiszta jö-vedelme.

Az albizottság az állami vasutak ezen tiszta jöve-delmet nagyon csekélynek tartja.

Az üzleti kiadások szerfölött magasak; azoknak aránya a bruttó bevételekhez, valamint a tiszta jövedelem aránya nyers bevételekhez hasonlítva azt más egyenlő viszonyban lévő pályákhoz nagyon kedvezőtlen. A tap-asztalás igazolta, hogy ilyen forgalmi vonaloknál 100.000 forint nyers bevétel mutatnak föl a tiszta jövedelem a bruttonak 50 százalék szokta kitenni a míg nálunk annál sokkal rosszabb arány mutatkozik.

Ezen kedvezőtlen eredményt egyfelől a tarifa sza-bályozása által, másrészt az üzleti költségeknek leszállí-tása és az adminisztratív körében eszközözendő reformok útján létesítendő megtakarítások által lehet csak meg-javitani.

A miniszteriummal ez iránt folytatott tárgyalások-nak eredményeképp előadja az albizottság, hogy az északi állampályánál a forgalom érdekeinek kellő megóvása mellett oly tarifa-emelés lenne életbeléptethető, hogy az átlagos díjtétel a jelenlegi 0.87 kr. helyett pályamértfö-ldenként és mázsánként 1 kr. legyen.

E szerint beleszámítva az üzleti kiadások körében eszközölhető megtakarításokat az állami vaspályák tiszta jövedelme javulna oly arányban, hogy a miniszteriumnak erre nézve véglegesen előadott nézetei szerint, mint teljes valószínűséggel bíró alapos fedezetet körülbel-ül a következő összegeket lehetne az állampályánál föl-venni.

Az északi vonalok jövedelmét és a déli vonalok vesztességét véve föl az összes állampályák tiszta jövedel-me együtt kitenne, összesen 1875-re — 1876—1877-re tiszta jövedelem 3.413.480, — 3.913.480, — 4.413.480 forint. Ebből a gümöri, a mely a gümöri kölesön fedezé-től szolgál 413.480. Marad a többi 3.000.000, — 3 mil. 500.000, — 4.000.000 forint. Tehát a miniszteri előírán-yzatnál évenként 500.000 forinttal több.

Az albizottság az északi állampályáknál ez alkalommal nagyobb tarifa — emelést nem hozhat javaslatba annál, a melyet maga a miniszter az üzlet eredményei alapján mint olyant ajánl, mely a forgalmat nem cseké-nteti, és így a jövedelem fokozása szempontjából bizton-snak tekinthető, s itt csak is arra akar még utalni, hogy az üzleti költségekben eszközözendő megtakarítások által is törekedni kell az államvasutak tiszta jövedelmének emelésére.

Ezen eredmények az államvasutak hálózata után, melybe 1874 végeig az időközben kamatokkal együtt oly nagy összegek építettek be, melyeknek névszerinti ér-téke és valósigos terhe még nagyobb, oly kedvezőtlenek, hogy ha a miniszterium a legközelebbi jövőben a tarifa-emelés, az üzleti kiadások apasztásával és egyéb az üzlet körében életbe léptetendő rendszabályokkal ezen bajt nem orvosolja, kénytelen lesz az ország az államvasutak állami kezelésével föltagyni, mert bármily nagy fontos-ságot tulajdonítson az albizottság azon tekintetnek, hogy ezen a közforgalomra oly nagy jelentőségű vonalokat az állam kezelje; az állam jelen pénzügyi helyzetében, oly nagy kamatvesztességgel és pénzáldozattal a kezelést nem folytathatja. Az államvasutakra nézve még a követ-kező javaslatot teszi az albizottság. Az állami vasutaknál két gyár van, az egyik a forgalmi eszközök kijavításá-val, a másik új gépek és kocsi előállításával foglalkozik, az államnak nem állhat föladatában gyári üzletet folytatni, főleg a jelen pénzügyi helyzetben, azért a két gyár közül az, amely új gépek és kocsi előállításával foglalkozik, mihielyt kedvező alkalom kínálkozik elárusí-tás útján a magán ipar kezébe lesz bocsátandó.

A közmunka és közlekeozési miniszterium rendkívüli kiadásai:

A budapesti Dunarész szabályozási költségei 1.220 ezer forint.

A margitszigeti híd építésére 1.057.000 forint. Ezen költségek végrészleteit képezik, a megkezdett munkála-toknak befejezésére szükségesek, és így meg nem tagad-hatók.

Ezen összegek a törvény értelmében a sorsolási kölcsönből földözendők és amennyiben a sorsolási kölcsönből részint a kormány, részint a törvényhozás által utalványozott előlegek be fognak folyni, ezekből lesznek földözendők.

A mennyiben ezen követelések folyóvá nem tétet-hetnének 1874-ben az államkincstárnak kell ezen össze-geket előlegezni

Vasutápitészeti felügyelőség.

Albizottság tekintettel arra, hogy a vasutápitészeti ügyek lebonyolítása mindinkább közelebb jut a befeje-zéshez, és a közelebbi jövőben az ország pénzügyi hely-zete csak az elodázhatatlan szükséges vasutavonalok épí-tését fogja megengedni, az ezen czimen előirányzott ösz-szeget leszállíthatónak tartja, és pedig miután a fentebbi szempontokon kívül, még a dologi kiadások között is je-lentékeny összegek lesznek megtakaríthatók az előirány-zott 100.000 forintból 70.000 forintot megtakaríthatónak és így 80.000 forint elégségesnek tart. A felügyelőknek ren-dezése általában szükségesnek mutatkozik, ennek megtör-ténte után ezen felügyelőség a megállapítandó új szerve-zetbe lesz beillesztendő a rendes kiadások között.

A budapesti összekötő vasutra.

1875-re 200.000 forint, 1876-ra 200.000 forint, 1877-re 750.000 forint van felvéve a budapesti összekötő vasutra nézve ki-mondja az albizottság, hogy az ország jelen pénzügyi viszonyai között a közelebbi években csak azon ösz-szegeket véli ezen czélra fordíthatónak, a melyek megkötött szerződészerű kötelezettségek miatt ki nem kerülhetők, és a hídnek és az elkerülhetetlen szükséges kapcsolatnak létesítésére kívántatnak; az indólházak építésére és telkek vételére tervezett kiadások ellenben elhalasztandók.

A miniszterium kimutatásai szerint azon munkála-tok, melyek annak idején törvény által megszavaztattak és szerződésileg már kiadattak, illetőleg megkezdettek, tehát ebből a hídnek és a közvetlen kapcsolatnak elkö-zsítésére 6.471.000 forint szükséges.

Megszavaztatott pedig 1873-ra 1.500.000 forint, 1874-re egy millió kétszázötvenezer forint; marad 3.914.000 forint és így a miniszterium által felvett 4 millió 750 ezer frthoz képest 755 ezer forint megtakarítható lesz e czimen. A többi költségek pedig elhalasztandók. A fentebb szükségesnek el-ismert építkezések azonban 3 évre egyenlőn fölösztva len-nének végrehajthatók úgy hogy évenként 1.300.000 forint ezen czélra fordítandó. Ez után 1875-re 670.000 forint, 1876-ra 670.000 forint megtakarítás éretnek el; míg 1877-ben a hátralévő összeg adatként ki.

A károlyváros-fiumei vasutavonalra építkezések be-fejezésére 1.100.000 forint van fölveve.

Az albizottság a miniszteriumtól kért kimutatások alapján tett számítások szerint a károlyváros-fiumei vonal kerül 24.442.000 forintba, az 1 millió forintot tevő pótléptékezéssel, a mihiely és a kavicsbánya költségei-vel együtt. Az erre eddig megszerített ösz-szegek fölül csak még 510.000 forint szükséges az előirányzott ösz-szegeből, tehát 600.000 forint törlhető lesz.

A fiumei pálya udvarra előirányzott 400 ezer forintot illetőleg az albizottság kimondandónak véli, hogy a jelen pénzügyi viszonyok között Károlyvároson pályau-dvar ne építtessék.

Fiumében pedig a jelen pénzügyi helyzet tekin-tetbevételevel, új pályaudvar helyett a jelenlegi pályau-dvar bővítették és rendeztessék be a szükséghez képest.

Erre az albizottság kerek számban 100.000 forintot elégségesnek tart és így ezen költségnél a miniszter által számításba vett 400.000 forintból 300.000 forint megtakarít-hatónak.

A f i u m e i k i k ö t ő építésére a miniszterium 1875-re 1 millió forint, 1876-ra 1 millió 500 ezer forint, 1877-re 2 millió forint számít.

Az albizottság tudomást veszi, hogy a miniszter a kikötő építésére törvényhozással megszavazott 13 millió 200 ezer forintnak első felére kötötte meg csak az építési szerződést, és helyesléssel fogadta a közmunka miniszter azon kijelentését, hogy az építési munkálatok második felére nézve föntartott optióval a vállalkozókkal szemben nem élt, mert az albizottság azon véleményben van, hogy egyelőre még a kereskedelmi és forgalmi viszonyok to-lyább nem fejlődnek, a kikötői munkálatok azon része, mely a tervezett építkezéseknek már szerződésileg kiadott költségeivel fog elkészülni, teljesen megfelel a szükség-nek és a jelen helyzetnek.

